

Alder og verdighet – et selvportrett av Alice Neel

Hvordan er det å bli eldre? Med alderen kommer naturlige forandringer i kroppen. Huden er ikke lenger spenstig og glatt. Enkelte skjems over aldringen. Alice Neels selvportrett er et tankevekkende uttrykk for at man også kan bære sine år med stolthet og verdighet.

Oppgitte interessekonflikter: Ingen

Et vanlig motiv i malerkunsten er en naken ung kvinne. På engelsk skjelner man gjerne mellom «nude», som er det kunstneriske begrepet, og «naked», som kun betyr fravær av klær og som oppfattes som mer avslørende. Vi har ikke tilsvarende nyanser på norsk, men uansett ordvalg er det sjelden å se et maleri som er så ærlig utført som *Self Portrait* (1980) av den amerikanske maleren Alice Neel (1900–1984). Noen vil kanskje finne bildet sjokkerende, men det er også vittig og modig utført. I dette selvportrettet fremstår hun som både «naked» og «nude».

Det er ikke noen resignert kvinne vi ser. I høyre hånd har hun malerpenselen klar, i den venstre terpentinkluten. Man får inntrykk av at hun bare har tatt en pause

i arbeidet. Alice Neel har studert sin kropp med den oppmerksomhet et langt liv som maler har gitt henne. Bildet viser spenningen mellom modellens vitalitet, som virker oppløftende, og tyngdekraften, som er en uunnåelig del av livet på jorden. Brystene har sunket ned og hviler på mavens runde kontur. Samtidig holder hun hodet høyt og ser oss i øynene. Hun er ikke sjenert eller skamfull. Dette er en myndig person.

Alice Neel studerte ved Moore College of Art (1). Hun giftet seg med Carlos Enriques (1901–1957), en kubansk kunstner, og levde med ham i Havana, hvor hennes første barn, Santillana, ble født. I 1927 flyttet familien til New York, der Santillana døde av difteri ett år gammel. Hennes andre datter, Isabella, ble født i 1928. Hun fikk siden en sønn som ble lege. Neel og Enriques var ofte fra hverandre, og datteren ble sterkt knyttet til farens familie. I 1930 fikk Neel et nervøst sammenbrudd og ble behandlet ved forskjellige institusjoner i USA.

Alice Neel fortsatte å male til tross for liten publikumsinteresse. Én grunn til den labre interessen kan ha vært at hennes bilder aldri var rent abstrakte og derfor ikke moderne. Men hennes tid skulle komme – i slutten av 1960-årene. Fra da av fikk hun økende oppmerksomhet, bl.a. i form av retrospektive utstillinger ved Whitney

Museum of American Art i New York og ved gallerier i Paris og Moskva. Hun ble innvalgt til American Academy og til Institute of Arts and Letters.

Alice Neel er særlig kjent for sine dristige og innsiktsfulle portretter. Man måtte være modig for å la seg portrettere av henne. Hun kunne kle av personer selv om de beholdt klærne på. Hun har en stil som er hennes egen, samtidig som den har røtter hos ekspresjonister som Vincent van Gogh (1853–90), Edvard Munch (1863–1944) og Diego Rivera (1886–1957). Under depresjonen i 1930-årene fikk hun oppdrag fra Works Progress Administration, en venstreorientert bevegelse. Alice Neel døde i 1984, fire år etter at selvportrettet på denne siden ble til.

Anton Hauge

anton.hauge@medisin.uio.no
Fysiologisk institutt
Instituttgruppe for medisinske basalfag
Universitetet i Oslo
Postboks 1103 Blindern
0317 Oslo

Litteratur

1. Alice Neel, American painter 1900–1984. www.aliceneel.com/main.html [24.10.2006].

Manuskriptet ble mottatt 6.9. 2006 og godkjent 24.10. 2006. Medisinsk redaktør Jan C. Frich.

*Alice Neel Self-portrait
av Alice Neel.
Olje på lerret, 135,3 x 101 cm.
National Portrait Gallery, Smithsonian Institution.
© Estate of Alice Neel, 1980*

Figur fjernet av hensyn til opphavsrett.
Se artikkelens utgave på internett (html) eller papir
for fullstendig versjon.

Tidsskrift for
Den norske legeforening

